

Список використаних джерел:

1. Витвицька О., Суворова С., Корюгін А. Вплив цифрового маркетингу на розвиток підприємництва в умовах війни. *Економіка та суспільство*. 2022. № 40. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-66>.
2. Мірошник Р. О., Дереворіз М. В. Особливості аналізування бізнес-процесів підприємств у сучасних умовах. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. №62. DOI: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3963/38>.
3. Петрашенко В. Як вести бізнес в Україні в умовах війни: що потрібно знати. BDO Україна. DOI: <https://www.bdo.ua/uk-ua/insights-2/information-materials/2025/how-to-do-a-business-in-ukraine-amid-war-what-you-need-to-know>.
4. Чернишевич Д., Жигалкевич Ж. Розвиток бізнесу під час воєнного стану. *Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи*. 2023. DOI: <https://confmanagement-proc.kpi.ua/article/view/271781>

УДК 330.131

*Семченко О. С.,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
(Науковий керівник: к.е.н., доцент Гаврилова Н. В.)
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький*

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Стратегічне управління ризиками суб'єктів малого підприємництва виступає ключовим елементом забезпечення їхнього стійкого функціонування та підвищення конкурентоспроможності в умовах нестабільного економічного середовища. На відміну від великих корпорацій, малі підприємства характеризуються обмеженістю фінансових, кадрових та інформаційних ресурсів, що зумовлює підвищену вразливість до зовнішніх і внутрішніх загроз. Тому формування ефективної системи управління ризиками є необхідною умовою їх адаптації до швидких ринкових змін та мінімізації потенційних збитків.

Стратегічне управління ризиками передбачає системну ідентифікацію, аналіз, оцінювання та ранжування ризиків, що супроводжують діяльність малого бізнесу, а також розроблення комплексу превентивних заходів і механізмів реагування. До найбільш значущих належать фінансові, операційні, інноваційні, інформаційно-кібернетичні, репутаційні та ринкові ризики, інтенсивність прояву яких значно зростає в умовах економічної нестабільності та трансформації бізнес-середовища [1].

У стратегічному контексті система ризик-менеджменту охоплює не лише контроль і мінімізацію можливих загроз, а й формування довгострокової здатності підприємства передбачати зміни та вчасно адаптувати бізнес-модель. Це передбачає впровадження інструментів сценарного планування, використання цифрових технологій моніторингу ризиків, створення внутрішніх політик безпеки, диверсифікацію джерел фінансування, налагодження партнерських мереж і підвищення рівня компетентності персоналу.

Ефективність стратегічного управління ризиками малого підприємництва безпосередньо залежить від інтеграції ризик-менеджменту в загальну систему стратегічного управління підприємством. Це забезпечує можливість розглядати ризики не лише як загрозу, але і як потенційний ресурс розвитку, що відкриває нові можливості для інновацій, розширення ринків збуту та підвищення стійкості бізнес-моделі. Таким чином, ризик-орієнтований підхід стає невід'ємною умовою формування стратегічного потенціалу малих підприємств у сучасній економіці [3].

В процесі дослідження нами виділено деякі заходи управління ризиками суб'єктів малого підприємництва. Серед яких варто виділити наступні:

1. Організаційно-управлінські заходи:

– Формування системи ризик-менеджменту на рівні підприємства, що включає визначення відповідальних осіб, розробку внутрішніх політик та процедур реагування на ризики.

– Впровадження стратегічного та оперативного планування, що передбачає регулярне оновлення планів діяльності залежно від змін у зовнішньому середовищі.

– Сценарне моделювання потенційних кризових ситуацій та визначення альтернативних шляхів дій.

– Створення антикризових команд, які здатні оперативно реагувати на непередбачувані події.

2. Фінансово-економічні заходи:

– Диверсифікація джерел фінансування (кредити, гранти, краудфандинг, лізинг, партнерські програми).

– Створення резервного фонду (подушки безпеки) для покриття непередбачених витрат.

– Застосування методів хеджування, зокрема страхування валютних, процентних та цінових ризиків.

– Оптимізація структури витрат для зменшення залежності від коливань ринку.

– Активне використання страхових інструментів – страхування майна, відповідальності, перерв у діяльності.

3. Операційні заходи:

– Оптимізація бізнес-процесів за допомогою цифрових технологій для мінімізації помилок і забезпечення підвищеної продуктивності.

– Стандартизація процедур (SOP – Standard Operating Procedures), яка зменшує ймовірність операційних збоїв.

– Забезпечення безперервності діяльності – розробка планів резервування обладнання, альтернативних каналів поставок і логістики.

– Контроль якості продукції та послуг для зниження репутаційних і технологічних ризиків.

4. Маркетингово-ринкові заходи:

– Диверсифікація ринків збуту, клієнтських груп та продуктових ліній.

– Постійний моніторинг конкурентного середовища для оперативного реагування на зміни.

– Використання CRM-систем для збереження клієнтської бази та прогнозування попиту.

– Проведення маркетингових досліджень з метою виявлення факторів коливань попиту та ризиків виходу конкурентів.

5. Інноваційно-технологічні заходи:

– Впровадження цифрових технологій (Big Data, ERP, CRM, аналітичні платформи) для прогнозування ризиків та підвищення точності управлінських рішень.

– Автоматизація бізнес-процесів для зменшення людського фактору.

– Розвиток кібербезпеки, включно з використанням сучасних систем захисту, шифрування та регулярного аудиту ІТ-інфраструктури.

– Інноваційні підходи до формування продуктів і послуг, що дають змогу швидко адаптуватися до потреб ринку.

6. Кадрові та інформаційні заходи:

– Підвищення кваліфікації персоналу у сфері ризик-менеджменту, цифрових технологій, безпеки.

– Формування корпоративної культури управління ризиками, що передбачає відповідальність кожного співробітника за безпечне виконання завдань [1].

Управління ризиками суб'єктів малого підприємництва є критично важливим чинником забезпечення їхньої стійкості, конкурентоспроможності та здатності до довгострокового розвитку в умовах динамічного та непередбачуваного ринкового середовища. Особливість малих підприємств полягає в їхній підвищеній чутливості до зовнішніх і внутрішніх загроз, що обумовлює необхідність формування комплексної, інтегрованої та стратегічно орієнтованої системи ризик-менеджменту [2].

Стратегічний підхід до управління ризиками забезпечує можливість розглядати ризики не лише як чинник загрози, але й як ресурс для розвитку, оскільки їх аналіз відкриває нові можливості для інновацій, покращення управлінських практик та адаптації бізнес-моделі до сучасних викликів. Важливою умовою є інтеграція процесів ризик-менеджменту у загальну систему стратегічного управління підприємством, що дає змогу своєчасно коригувати цілі, прогнозувати тенденції ринку та оптимізувати прийняття рішень.

Отже, побудова ефективної системи управління ризиками є невід'ємною складовою сталого функціонування малого бізнесу, яка забезпечує його життєздатність, підвищує рівень економічної безпеки та створює передумови для успішного розвитку в умовах сучасних трансформацій економіки.

Список використаних джерел:

1. Мирошніченко Г. Б. Стратегії управління ризиками підприємницьких структур. *Наукові праці ДонНТУ. Серія: економіка*. 2024. №2 (30). С. 4 -11. URL: https://economics.donntu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/01/1_myroshnychenko-g.-b-ryzyky-1.pdf.

2. Семенова С. М. Класифікація ризиків: систематизований підхід з метою управління. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2020. № 4 (2). С. 42-51. DOI: [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2020-284-4\(2\)-8](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2020-284-4(2)-8).

3. Чернишова Л. І., Бондар К. Р., Красіловська Л. О. Особливості управління ризиками в умовах дії воєнного стану: моделі поведінки сучасних підприємств. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2024. №3-4(316-317). С. 126- 136. URL: <http://nvisnik.oneu.edu.ua/collections/2024/316-317/pdf/126-136.pdf>.